

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Rapport Verdikonferanse 23. - 25. 2009 i Tromsø

Arrangører: Samisk kirkeråd og Kirkelig Utdanningsenter i Nord

INNLEDNING

Årets verdikonferanse hadde fokus på praktisk arbeid innen samisk trosopplæring. Det ble arbeidet med fortellinger, musikk / salmer, bilder og tekster i både tradisjonell og moderne forstand. Hovedmålsettingen var å skape konkrete hjelpemidler som skulle kunne brukes av alle menigheter i arbeidet med trosopplæring for samiske barn og unge, dernest skulle hjelpemidlene også knyttes til nettsiden: www.osko.no, dette blant for å sikre at resultatene av verkstedarbeidet ble bevart og i ettertid kunne benyttes av alle.

MÅLGRUPPE

På forhånd hadde arrangørene gått ut med en bred invitasjon og henvendt seg til menigheter hvor samer bor eller har tilknytning til samisk kirkeliv, og andre ressurspersoner som enten hadde en generell interesse for samisk trosopplæring i menighet og bispedømme, eller en spesiell interesse til å bidra som materiellutviklere.

INNHold

Temaet i år var praktisk arbeid med samisk trosopplæring, og det ble holdt fire foredrag:

- "Bare gudsordet duger!" – forestillinger og praksis i samisk folketro
- "Den meningsbærende musikken"
- "Trosopplæring i praksis"
- "Med naturen som arena?"

De ulike temaene innen dette ble belyst gjennom foredrag og samtaler i plenum og i arbeidet i verkstedene.

Det ble holdt tre parallelle verksteder som arbeidet med:

1. Digitalt læremiddelarbeid
1. Musikk og salmer
2. Fortellinger

En intim og minneværdig Samisk-norsk kveldsgudstjeneste ble holdt på Grønnåsen kirke 24.09, etterfulgt av kirkekaffe.

FOREDRAGENE

Foredraget - "Bare gudsordet duger!":

Temaet var forholdet mellom samiske tradisjonsforestillinger eller samisk folketro på den ene siden og kristen tro og kirken på den andre siden. Folketroen er ofte satt i opposisjon til kirketro, og ikke godtatt som kristen tro fordi den etter manges mening kobles til tro og forestillinger som eksisterte før kristendommen ble enerådende religion her nord. Men i folketroen inkluderes både de underjordiske, døde, tradisjonell samisk helbredelse og kristendommens Gud under èn og samme paraply. Samiske fortellinger har gitt de underjordiske en bibelsk skapelsesberetning og plassert dem inn i en kristen virkelighets-forståelse. De viktige delene av erfart virkelighet er blitt inkorporert i den kristne troen. Ved bruk av kristne symboler som kors anerkjennes Gud som den allmektige, og i dette ligger både kontinuitet og endring i samisk virkelighetsforståelse. Det handler om å være from og framsynt; mennesket kan ikke bare ha sitt evige liv og sin salighet for øye, men må også vite hvordan dagen i dag i det herværende jordelivet skal mestres. Framsynt vil her si å inneha en nødvendig kompetanse for å

Postboks 799 Sentrum	E-post: post.kirkeradet@kirken.no	Telefon: 23 08 12 00
Rådhusgata 1-3	Web: www.kirken.no	Telefax: 23 08 12 01
0106 OSLO	Org. nr.: 970 550 259	Bankkontonr: 8276 01 00362

mestre den usynlige verden med alle dets makter som kan være både farlige og onde. Og from som er å leve som en god kristen. Gudstroen gir det sterkeste vernet mot farefulle aspekter ved fenomenene som opptrer i folkereligjøstheten.

Folkereligjøstheten gjenspeiler at mennesket alene, uten allianse med Gud, duger ikke.

Fortellingene er en hjelp til å få kompetanse til å lære å mestre den usynlige verden. For å unngå å utfordre usynlige makter; *hiistalit*, må det utvises ansvarlighet i videreformidling av slik kunnskap, særlig til barn og unge.

Foredraget - "Den meningsbærende musikken":

En fornying innen salmesang vil bare kunne skje i den grad det er rom for et fellesskap til selv å definere salmesangen. Det er folks uttrykk som gir handlingen identitet – det vil si hva som er betydningsfylt for dem. I dette ligger det å få handle ut fra samisk væremåte, få bekreftet ens tilhørighet i et fellesskap som er oversiktlig, kjent og trygt. Det å få være menneske først setter musikken i en større sammenheng. Derfor er det viktig med møteplasser for samtaler der slekt, familie, venner kan samles om historie, tro felles verdier og normer og der musikken er en del av den. Dette er slitesterke arenaer. Musikk som identitetsskaper, musikk er følelsenes formspråk – den berører oss, treffer vår livsrytme, vårt hjerte. Opplevelsen av musikk hører alltid hjemme et sted. I tid og sted. Musikk blir slik markør av viktige knutepunkter i vårt liv. Den bejaer, og kan gjøre oss fryktsomme.

Musikalske redskaper; ulike former for sang, joik, instrumenter etc. Vi må ikke miste vårt eget for å utvikle noe nytt – men snakke sant om vår musikkhistorie. Musikk knytter følelseslivet vårt tett til seg, og sosialt kan det virke både ekskluderende og inkluderende. Musikken er vevd inn i et nett av bilder som gjensidig bekrefter hverandre – lukt, lyd, etc som gir verdi og minner til musikken. Musikk til berikelse, til forsoning. Om bruk av instrumenter og joik i kirken: Det er hva den kommuniserer som er viktig. Tonespråk er knyttet til språket, f.eks samisk språk, og er en gave. Kristendommen kan tale gjennom kulturens språk, gjennom musikkens språk.

Fra samtalen:

Salmesangen og tilbedelsen hører sammen, det er en historie i salmene. Men det er også viktig å tenke igjennom hvilket ulike måter det er mulig å få yngre generasjoner til å ta i mot de gode verdier på. Det er også viktig å ivareta det mangfoldige samiske kirkelivet, det samiske kirkelivet i bygd og by er ikke ensartet.

Foredraget – "Trosopplæring i praksis":

Foreleser startet med å trekke de historiske linjene fra misjonstiden, nærmere bestemt fra første halvdel av 1700-tallet da endel av misjonsstrategien var å drive trosopplæring blant samer på deres eget språk, og med dette minne om at trosopplæring ikke er "nytt fenomen" blant samene som med resten av befolkningen. Videre ble det trukket parallell til misjon og trosopplæring i Sør-Afrika.

Foredraget var i stor grad lagt opp til at deltakerne skulle ha anledning til å kommunisere parvis, med foreleser og i plenum. Det ble stilt spørsmål som deltakerne i mindre grupper skulle diskutere, og dele i plenum.

Fra plenumssamtalen:

Spørsmål: *Hva syns du er det viktigste vi gir til barn og unge gjennom trosopplæring? Nevn en arbeidsform der dette kan formidles?*

Fra salen kom frem ulike svar som dekket ulike aspekter innenfor trosopplæring. Noen fremhevet at samisk trosopplæring skulle være til hjelp for samiske barn og unge slik at de er rustet med en god selvforståelse av hva det vil si og være en samisk kristen. Fordi omverden ofte har mange forventninger til hva det samiske er, og da er det viktig at barn og unge er trygge på sin samiske identitet, og derfor er bevisste på hvem de er, og forstår at det samiske er mangfoldig slik at de ikke føler seg utenfor, om de ikke passer inn i den vanlige forståelsen av hva det samiske er, at man skal ha: språket, rein, kofte, joik, lavvu osv. Dette er innenfor aspektet livstolkning og livsmestring. Videre ble det nevnt at innholdet i tros-opplæringen var viktig, altså at de sentrale og grunnleggende bibelske tekster, sakramentene og kirken som guds hus var viktige grunnkunnskaper alle burde lære seg. For samiske barn og unge var det viktig at de fikk muligheten til å lære på sitt eget språk og at emnene som ble tatt opp ble formidlet i en samisk kontekst.

Spørsmål: *Hva er din beste menneskelige eller faglig kvalitet som kan brukes i din menighet innenfor trosopplæring for barn og unge?* Igjen fikk deltakerne tid til å samtale med sidemann, men dette ble ikke delt i plenum, men poenget var at man skulle "tvinges" til fremheve sine sterke sider, og samtidig som man med sin

samtalepartner skulle se hvordan dette kunne brukes i sin menighet. Avslutningsvis poengterte foreleser viktigheten av å spille på hverandres styrker, slik at man rendyrket hverandres spisskompetanse. Slik det løftes frem i Paulus brev til romerne 12: 4-7, at et legeme har ulike lemmer men at disse ikke har samme gjerning, likeledes har mennesket sine ferdigheter og kvaliteter som kan brukes til å tjene hverandre til det beste for fellesskapet. Foredraget bar preg av å være inspirasjonshjelp til alle i menighetene som kan innvolveres i trosopplæring av barn og unge, og at den største ressursen som finnes, ligger i oss selv.

Foredraget - "Med naturen som arena?":

Hovedtrekk fra foredraget:

Del 1 - Sosialisering – hva skjer med barn og unge i trosopplæringen?

Hvilken betydning kan det ha for samiske barn og unges sosialisering at opplæringa innenfor RLE-faget i skolen og trosopplæring i regi av menighetene – er i samsvar med det som barn lærer hjemme.

Samfunnsendringer.

Samfunnet gjennomgått store endringer på kort tid, delvis i utakt på ulike områder i norske og samiske bosettingsområder. Hos samene har det vært større teknologiske og økonomiske endringene enn endringene innenfor sosiale og kulturelle områder, og kristenlivet i hjemmene og kristendommens status og posisjon i lokalsamfunnet er blitt svært forandret, mer i noen lokalsamfunn enn i andre.

Kirken har overtatt skolens forpliktelse innenfor trosopplæringa og er nå blitt hjemmenes og menighetenes felles ansvar og oppgave. Foresatte kan velge bort kirkens trosopplæring, men ikke skolens opplæring i RLE. Foresatte kan velge hvor og hvordan de skal få denne opplæringen, i private eller offentlige skoler.

Formelle, ikke-formelle og uformelle opplæringsinstitusjoner.

Skolen og barnehagen er formelle opplæringsarenaer, kirken / menigheten er en ikke formell, og hjemmet er en uformell opplæringsarena. Formål og mandat i de ulike arenaer er viktig å tydeliggjøre. Barna sosialiseres inn i samfunnet ved barnehage og skole, dog faller noen grupper systematisk utenfor denne sosialiseringen. Ved å ikke delta fullverdig på de offentlige arenaene, forblir man på den private arenaen. Innenfor noen sosialiseringområder som religiøs og kristen identitetsutvikling er det store forskjeller mellom samer i ulike områder, hva angår fullverdig deltakelse i kirkelige og kristne fellesskap på den offentlige arenaen.

Sosialiseringsprosesser i samiske samfunn.

Barns sosialisering på det religiøse området påvirkes av mye. Et eksempel er kristen samisk identitet; en og samme person kan være bærer av både en negativt og en positivt ladet identitet. Nødvendig med noe kulturelt og kunnskapsmessig samsvar mellom de ulike sosialiseringarenaer for at utfallet skal kunne bli god og positiv; "barn blir det de får lov å være." Sosialiseringsinstitusjonene forvalter kultur og gir rammene for barnets identitet på alle områder, ikke bare det etniske. Disse betyr mye for det enkelte barnets identitet og læring, og desto mer for grupper av barn og unge.

Etnisk identitet rommer alle kulturelle og kunnskapsmessige komponenter som et menneske eller en gruppe har som sitt grunnlag for å være menneske. Uten identitet – ingen læring.

Skolens og kirkas kulturelle funksjon.

Skolens oppgave er todelt; gjøre elevene bevisste om sin kulturelle tilhørighet, samtidig som den skal kvalifisere dem for den fremtidige verden som ennå ikke eksisterer. Uenighet om hvilke av de to oppgavene som skal vektlegges varierer stort. Det er mange lokalsamfunn hvor det har bodd og fortsatt bor samer, men forskjellen mellom dem er hvor mange andre folk som bor i området. Dette ble eksemplifisert ved to helt ulike tradisjonelle samiske bosettingsområder der det bor omtrent like mange samer i hver av kommunene.

Definisjon av opplæringens pedagogiske utgangspunkt.

Urfolksperspektivet – samene som ett folk innenfor rammene av den norske stat.

Den gruppen som utgjør flertallet i lokalsamfunnet eller i landet, har høyest status. Samene har høyest status i de lokalsamfunn der de utgjør flertallet, og dette bekreftes også av statens ordninger og tiltak, som er rettet mot den samiske befolkning. Det er likevel unntak.

Fra staten Norge ble etablert, har de norske hatt samme etniske tilhørighet som embetsmennene og de fleste av næringslivets ledere og eiere i det samiske bosettingsområdet og i riket for øvrig. Dette gir dem et anna utgangspunkt enn samene og kvenene. Samene i Russland, Sverige og Finland har ikke samme etniske identitet som den statsbærende etniske gruppe. Dette er urfolkssituasjonenes meste synlige og virksomme komponent. Norge har etablert konstitusjonelle betingelser som skal veie opp for denne urfolkssituasjonen.

Om en etnisk gruppes posisjon i samfunnet og den status denne posisjonen gir. Ikke alltid en funksjon av den lokale befolknings etniske gruppestørrelse.

Denne dobbelte tilhørigheten kan ikke samer eller kvener i Norge ha. Samenes mulighet til å oppnå status og makt i et lokalsamfunn avhenger av om samene er i flertall eller ikke i det lokalsamfunnet. Ved samisk mindretall i et tradisjonelt samisk område, vil samene som samer ikke kunne oppnå den samme status og posisjon i samfunnet. Det er utelukket ut fra maktforholdene. Stor forskjell på de samer som bor i sine tradisjonelle bosettingsområder, og som er kolonialisert av nordmenn og samer fra andre samiske områder, og samer som er flyttet inn til byer og er i mindretall der. Forskjellen ligger i det at de er hjemme, men samfunnsendring skjedd som følge av at innflytting har skapt nye kulturelle standarder, verdier og preferanser. Myndighetene retter kun tiltak mot samene i de tradisjonelle samiske områder, der samene er i flertall, og dette utarmer den samiske kulturen i de tradisjonelle samiske områdene der samene er i mindretall i dag.

Etiske problemstillinger

– om institusjoners valg av systemer for forvaltning av lovbestemmelser

Spørsmålet er mer etisk enn politisk, og hører derfor hjemme på en verdikonferanse i regi av Samisk Kirkeråd (SKR). SKR har vært opptatt av hvordan samenes situasjon i disse områdene, og deres vanskeligheter med å opprettholde sin kulturelle og etniske identitet uten en institusjonell støtte fra samfunnet. Dette er noe man ikke må slippe taket i, selv om det er viktig også å befeste sin status i de samiske kommunene der samene er i flertall.

I dag ser det ut som det samiske storsamfunnet og samenes institusjoner på nasjonalt nivå har fått øynene opp for lule- og sørsamenes situasjon. Nordsamene utenfor språkforvaltningsområdet og skoltesamene i Norge, er pr i dag i liten grad innlemmet i det samiske samfunnet. Det gjenstår å bygge opp systemforankrede tiltak av varig karakter som fører til en varig styrt endring for å demme opp mot fornorskningen.

Del II

Utfordringer i forbindelse med innføring av nytt planverk i kirke og skole.

Hvordan forholder foresatte, de unge og barna seg til de samfunnsmessige rammene som de lever i? Vil de delta i å påvirke dem, eller forholder de seg passive til skole og menighets opplæring? Hvordan forstår de den relativt nye situasjonen med skille mellom skolens og menighetens ansvar? I hvilken grad er foresatte godt nok orientert om disse endringene? Hva vet den enkelte menighet om dette, rent faktisk?

Litt om trosopplæringsreformen.

Trosopplæringsreformens forsøksperiode har vært landsdekkende, og mye utviklingsarbeid er gjort for reformen. Viktigste arbeid skal skje i lokalt, også at samiske barn og unge skal ha trosopplæring innenfor rammene av sin kultur. En forskningsbasert evaluering av prosjektene er gjennomført. I evalueringen har det i liten grad vært brukt kompetanse i samisk kultur.

Noen resultater fra evalueringen, både av samiske prosjektgrupper og generelt fra erfaringene i menighetene:

Reformarbeidet er bygd på en bred og inkluderende forståelse av læring, og dette skal også tas med videre i alle ledd. Folkekirkens fremtid er mye avhengig av om trosopplæringen når bredden av alle døpte og deres foreldre / foresatte. Dette innebærer et inkluderende læringsperspektiv. Evalueringsrapporten viser en tilnærming mellom den såkalte folkekirkelige måten å drive trosopplæring på og den mer tradisjonelle kirkelige måten, men kirken når ikke alle grupper. De som en vet faller utenfor på en systematisk måte er ungdommer mellom 15 og 18 år.

Trosopplæring handler om kjærlighet fra Gud til hvert enkelt menneske, og til mennesker imellom, - vår neste som oss selv, fordi vi er skapt i Guds bilde. Dette ligger i reformens navn: Størst av alt.

Barne- og ungdomsorganisasjonene er viktige støttespillere. Hva med de samiske barne- og ungdomsorganisasjonene, og for eksempel Samisk foreldrenettverk?

Ledertrening for ungdom, - fjorårskonfirmanter hentes inn og får lære ledelse innenfor rammene av kirken, som et ledd i kompetanse og utviklingsarbeid, som fullverdige deltakere.

Å TENKE NYTT OM SAMARBEID

Reformen har utfordret menighetene til å tenke nytt når det gjelder samarbeidspartnere.

Hva er å tenke nytt i denne sammenheng?

Hvilke mulige samarbeidspartnere finnes i lokalmenigheten?

Skole og barnehager finnes i alle lokalmenighetene.

Hva kan vi samarbeide om?

Samiske barn og unges rettigheter innenfor opplæringsfeltet.

Hvilke forpliktelser har kirken og skolen, overfor de barna de gir opplæring til?

Hvordan utformes, gjennomføres og evalueres tiltakene, sett ut fra et slikt perspektiv?

SKR har vært samenes talerør inn til Kirkemøtet og Kirkerådet og slik sikret at samisk trosopplæring har vært satt på dagsordenen, og gjennom reformen satt samisk kirkeliv på dagsordenen på nasjonalt nivå på en helt ny måte.

Et rekrutterings- og materiellutviklingsprosjekt som ble gjennomført var en unik satsing som ga resultater. Et annet er utviklingsprosjektet "Tro og livssyn i Sápmi". Videreføring av dette i regi av Samisk høyskole er planlagt på et senere tidspunkt.

Konklusjonen fra evalueringen: Stor variasjon i de samiske samfunnene fordrer utvikling av kontekstuelle planer. Det konkluderes også med at det samarbeid på tvers av landegrensene må også finne sted.

Samarbeidsområder.

I hvilken grad har trosopplæringsreformen nådd frem til menigheter, foresatte og lokalsamfunn?

Det er kirkens oppgave å gi trosopplæring til alle som er døpt. Dette må gjøres kjent for alle.

Et mål for trosopplæringsmedarbeidere i menighetene kan være å finne ut om det eksisterer fellesskap eller motsetninger mellom kirke, skole og hjem og der igjennom synliggjøre problemstillingen og få gjort noe med dette.

Gjennomførings- og etableringsfasen av nye ordninger og tiltak kan være en utfordring. Dette er et tverretattlig samarbeid som krever målavklaring og tydeliggjøring av praktiske tiltak og arbeidsoperasjoner. Dernest for den lokale menighet og hver enkelt menighetsarbeider å finne ut hvilke mål de skal arbeide ut fra. Ønskelig med god faglig utvikling på dette området.

Systemforankring av arbeidet i lokalmenigheten.

Hvordan kan kirken og menighetens ledere kan gjøre samiske forhold relevante i opplæringen, på menighetsnivå?

Viktig å få til en offentlighet omkring menighetens trosopplæring, slik at trosopplæringa ikke blir overlatt til den enkelte medarbeider. Dette er et ledelsesspørsmål. Trosopplæringa er et felles ansvar for hele kirka og for hele menigheten, og for bispedømmet.

Profesjonalitet og faglig kvalitet i opplæring for samiske barn og unge.

Kontekstuell forankring, har å gjøre med at målene justeres og at gjennomføringen tilpasses med utgangspunkt i de forutsetninger og ressurser som faktisk finnes på lokalt nivå. For samene har den historiske dimensjonen en særlig plass, og samisk kultur og historie må ha forrang når forhold som har betydning for dagens samfunn skal redegjøres. Den største variasjon finnes om en kartlegger medarbeidernes og ansattes kunnskaper om samenes kristen tro og kristne tradisjoner før og nå da samisk kristendom ikke er et fag innenfor de opplæringsinstitusjonene som utdanner prester og andre fagfolk til kirkelige stillinger. Kompetansen finnes, men den er lite tilgjengelig.

Et samarbeid mellom menighetens trosopplæring og skolens RLE-opplæring vil kunne sette samiske barns opplæringsrettigheter på dagsordenen, og skape bedre betingelser for samiske barn og unges opplæring.

Del III - Hvordan skape dialog og samarbeid?

Hvordan kan kirken på ulike nivå bidra til en bedre dialog mellom hjem, skole og kirke på lokalt plan, og derved hjelpe foreldre og foresatte når de opplever at barna deres ikke får en kristendomsopplæring som er i tråd med deres verdigrunnlag og kunnskapsgrunnlag.

Hvordan møtes slike spørsmål i det faglige praktiske arbeidet, i hverdagssituasjoner innenfor trosopplæringa, - ved planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak og ordninger?

VERKSTEDENE

Fra Fortellinger-verkstedet:

Det ble innledet med 'Children of the Dancing Sun', kirkelig religionspedagogisk materiell fra urfolk for urfolk i Canada, som knytter urfolksfortellinger og bibelske fortellinger opp mot hverandre. Deretter ble deltakerne utfordret til å gi eksempler på viktige samiske fortellinger, som kunne knyttes opp mot bibelske fortellinger. I løpet av den disponerte tiden fikk gruppa tid til å ta frem ulike samiske historier og sagn, videre analysere og strukturere disse (se vedlegg: tabell referat)

Fra Musikk og salmer-verkstedet:

Innledning: Alle fortalte litt om seg selv, og hva slags forventning de hadde til verkstedet « Musikk og salmer».

Gjennom samtalen ble det enighet om å arbeide med salmer fra det sør-samiske området. Disse ble plukket ut til å legges ut på nettet:

Árroeh mannine, Jupmele
Biejje guaka...
Biejjem jih askem
Iehtseles Jupmele
Aavoen Áejvie

Sangene ble øvd inn. Vi jobbet med uttalen, siden ikke alle kunne språket. Etterpå satt vi musikk til; prøvde oss fram med keyboard og tromme og laget for, mellom og etterspill til eks. Árroeh mannine og Iehtseles Jupmele. Noe ble sunget uten musikk.

I løpet av denne prosessen ble det klart hvor viktig det er med et arrangement til sangene som er tilpasset tonespråket. Eks. det sør-samiske tonespråket i Iehtseles Jupmele. Det vestlige tonespråks harmonisering er ikke egnet, og kan ikke støtte opp om et samisk tonespråk på samme måte. Vi laget derfor vårt eget arrangement.

Likeså når i utgangspunktet norske salmer oversettes til samisk. Det kan tillempes et arrangement som gir frihet til å utfolde seg i versene, eller mellom versene, og som utgjør en forskjell så det høres.

Til neste verdikonferanse ser gruppa for seg større satsing på musikken. Eks. flere kurs, og at i alle fall noen sanger kan meldes inn på forhånd. Det kan være greit å vite på forhånd hva man kan øve inn. Musikkstøtte er viktig når musikken støtter opp under både uttrykksmåte og tonespråk. Det er ønsket at det er musikere med som kan dette.

Det er viktig å få satt fokus på arrangement/akkompagnement til salmer og sanger. Kunnskap og bevisstgjøring på dette feltet er viktig for å ta vare på både kommunikasjonsformer i en kultur, språket og musikkens språk. Det er viktig å kunne sette videreutviklingen av musikk i en historisk sammenheng slik at det som skapes nytt blir sant for dem det gjelder for.

Det bør startes musikk og sanggrupper rundt omkring.

Om å opptre, - og å være i en sosial gruppe

Musikk et område der det å opptre får mye fokus. I arbeidet med barn og unge må en være bevisst på at ikke alle unger liker å opptre. Å være med, å ha et miljø å være i har en verdi i seg selv.

Digitalt materiell- verkstedet:

Denne gruppa arbeidet med å produsere innhold til nettsiden www.osko.no

Digitála joavku leai ovddalgihtii ožžon bargun geahčadit neahttabáikki osko.no. Sis leai dárbu vuos ságastit dan birra, mii doaima ja mii ii doaimma. Manjel ságasteame de juogadeimmet joavkku guovtti oassái. Dán guovtti joavkku bargun leai de ráhkadit juoga nu neahttabáikái.

Vuostaš joavku háliidii bargat fáttáin; IPMILBÁLVALUS.

Ipmilbálvalusas leat liturgalaš oasis; suttudovddastus, sárdni, áhčči min, ovdarohkos jnv

Livčče vuogas dán čájehit vugiin nu ahte mánáide lea álki áddet. Beaivválaš dilis gávdnat konkrehta dáhpáhusaid mo heive ipmilbálvalusa čilget. Joavku de välljii juohkit dan guđa oassái árgabeaivvedilis mii sáhtta heivehuvvot ipmilbálvalussii. Siidus oidno govva mánáid árgabeaivvis ja go dan gova deaddila de boahatá diehttu mo dát oassi lea ipmilbálvalusas.

1. Bures boahatin ruoktot	2. Mo dis otne lea?	3. Eadni muitala juoga nu
4. Mánát eadnái muitalit	5. Boradan áigi	6. Mana dearvan!

1. Nåde være med dere...	2. Ovdarohkos	3. Biibalmuitalus
4. Suttudovddastus	5. Eahkedismállásat	6. Mana dearvan!

Vuosttaš joavku ii geargan rahkadit dan siiddu, muhto manus gal šattai oallemuddui gárvvvis. Maiddái šissa mo dat govat galggašit leat.

Nubbi joavku háliidii ráhkadit muitalusa mii lea biibalmuitalusa hámis. Muitalusas lea dan láhkai ráhkaduvvon ahte mánát leat mielde deavdimin muhtun siidui, dalle sii leat aktiivvalaččat mielde. Mánát galge govaid sirdit ja bargat dan riehta ovdalgo besse viidáset gullat/oidnit muitalusa. Mitalusas leai morálalaš sisdoallu. Joavku gal beasai iskat mo ráhkadit dáid siidduid. Sis leai boadus maid čájehit earáide.

EVALUERING

Konferansen var meget verdifull og fruktbar med tanke på de konkrete resultatene som kom fra de respektive verkstedene. De er verdifulle fordi de tjener som inspirasjon til de som jobbet i gruppene som de kan ta med seg videre i sitt barne og ungdomsarbeid, og at fortellingene, bildene og musikken som kom frem, vil bevares og brukes på nettstedet www.osko.no. Avslutningsvis kan en med trygghet si at verdikonferansen har vært, og er fremdeles viktig som felles inspirasjons-, kompetansebygging- og utviklingsarena for samisk trosopplæring.

Samisk kirkeråd
Oslo, desember 2009

Stein-Erik Anti
rådgiver